

Corine Hartman
Schijngestalten

Uitgeverij Oorsprong

1

Op het moment dat ze de koffer inpakte, dacht Anne aan een soldaat die zich opmaakt voor een uitzending naar vijandelijk gebied. Hij gaat mee voor volk en vaderland of omdat hij geen keuze heeft omdat er brood op de plank moet komen, maar hij staat allesbehalve te popelen om zijn gezin te verlaten voor een gevaarlijke opdracht. Een missie waar hij niet op zit te wachten. Zij hoeft geen oorlog te vrezen, of de dood in de ogen te kijken, maar ze heeft wel degelijk een missie. Desondanks wenste ze dat ze geveld was door een besmettelijk virus en haar flat absoluut niet mocht verlaten. Ze had een kop koffie willen drinken bij Dante of rond willen struinen op de Albert Cuyp. Net als de soldaat had ook zij echter geen keuze. Antwoorden had ze nodig, zodat ze haar leven op orde kon brengen. Eigenlijk moest ze blij zijn met deze kans om de spoken uit haar verleden te verjagen.

Haar vader zou vijfenzestig jaar worden, een respectabele leeftijd, een mijlpaal die om iets speciaals vroeg. En dus nam Anne, met haar zus, het vliegtuig naar de stad van de lelie. Stad van Leonardo da Vinci, en Michelangelo. De Duomo, waaraan maar liefst honderdveertig jaar werd gewerkt. Wat een historie, wat een cultuur. De toren van Giotto, het

Baptisterium, de Ponte Vecchio en natuurlijk de Piazza della Signoria. Alleen een veel te korte landingsbaan. Ze wist het en zette zich schrap, maar het hielp niet. Al haar ingewanden wisselden voor haar gevoel van plaats voordat het toestel tot stilstand kwam, en sindsdien hebben ze hun plek nog niet teruggevonden.

Gisteravond zijn ze aangekomen op Amerigo Vespucci, het vliegveld van Florence. Ze is amper twaalf uur in Toscane en als het mogelijk was, als ze missieloos was, nam ze de eerste vlucht terug naar Amsterdam. Volgens Stefanie zou het gezellig worden. Gezellig. Een gaargekookt woord.

Het voelt onwennig, onwerkelijk zelfs, nu ze deze ochtend samen aan het ontbijt zitten. Vader, moeder, Stefanie en zij. Het zou herinneringen aan vroeger moeten oproepen, maar realistischer is de gedachte dat ze ook toen zelden samen ontbeten. Pa nam koffie en ging naar zijn werk, ma bleef regelmatig in bed, omdat ze nog te moe was. En nu is haar vader een oude man, met diepe groeven in zijn gelaat, en ontelbare rimpels rond zijn intelligente, bebrilde ogen. Opa van Stefanies twee kinderen.

‘Wanneer ga je stoppen met werken?’ vraagt ze. ‘Vijfenzestig jaar, veel mensen verheugen zich daarop. Zeeën van tijd om te lezen, te wandelen, wie

weet zelfs postzegels te verzamelen...'

Haar vader kijkt haar aan alsof ze praat over buitenaardse wezens. 'Wandelen? Postzegels? Dat is tijdverdrijf voor uitgebluste bejaarden.'

Haar zus schuift een vierkante doos, omwikkeld met fleurig papier, in zijn richting. 'Kijk eens, dit is van ons beiden.' Stefanie zoent hem. 'Nogmaals, van harte. Ik hoop dat je er nog jarenlang met ma van kunt genieten.' Ze blijkt een cd-box van Vivaldi te hebben gekocht, inclusief *De vier jaargetijden*.

Die nerveuze, jengelende violen?

'Wisten jullie dat mijn Vivaldi-cd vast was blijven zitten in de speler van de auto?'

Dat wist zij niet, maar haar zus knikt.

'Dank jullie wel.' Haar vader loopt naar de muziekinstallatie, plaatst een schijfje in de lade en drukt op een paar knopjes. 'Ik wil vanzelfsprekend het zomerconcert.'

'Anne, wil je geen broodje?' vraagt Stefanie.

'Ik heb geen honger. Koffie is genoeg.'

'Gisteravond heb je ook niet veel gehad.'

'Straks, oké?' Vioolmuziek vult de kamer. Ze onderdrukt de behoefte om de volumeknop naar nul te draaien.

'Onder de meedogenloze verzengende zonnehitte...' zegt ma.

‘Lijden mens en dier, de pijnbomen zijn verdord,’ vult haar vader aan. ‘De koekoek verheft zijn stem en al gauw stemmen tortelduif en distelvink daarmee in.’ Pa legt even zijn hand op ma’s arm. ‘Weet je nog dat ik hiermee een uiterst onhandige poging deed je hart te veroveren?’

‘Een onhandige en tevens zeer geslaagde,’ knikt ma.

‘Meedogenloze verzengende zonnehitte, zeg dat wel,’ zegt Anne, terwijl ze nee schudt als Stefanie haar alsnog een broodje wil toeschuiven. ‘Het schijnt hier vandaag vijfendertig graden te worden; het is goed dat we de bergen in gaan.’

‘Een zacht briesje beroert de lucht, maar de jaloerse noordenwind veegt het opzij,’ vult haar moeder aan, terwijl ze pa glimlachend aankijkt. Misschien ook met weemoed.

Ze houdt haar commentaar op een jaloerse wind voor zich.

‘De bedroefde herder heeft van angst,’ zegt ma. ‘Zijn... eh...’ Een glimlach verandert in een trieste blik.

‘... instinct en het gezoem van vliegen en muggen zeggen hem dat het gaat stormen,’ neemt haar vader over.

‘Droom lekker verder,’ mompelt ze in zichzelf.

‘Zijn vermoeide ledematen verstijven bij voorbaat

van angst voor bliksemflits en rollende donder. Helaas, zijn gevoel voor de natuur bedroog hem niet: het dondert en bliksemt aan het firmament en hagelstenen knakken de rijpe trotse korenaren.' Hij geeft haar moeder een zoen op haar voorhoofd. Twee grijze tortelduiven, en dat op de vroege ochtend. Wat een schijnvertoning.

'Wat ontroerend,' zegt Stefanie. 'Ik wist helemaal niet dat het zomersonnet een speciale betekenis voor jullie had. Als we dat hadden geweten, hadden we die ingelijst, toch, Anne?'

'Een poster van drie bij drie, op zijn minst.' Ze verbaast zich over pa's pogingen tot poëzievoordracht. Een eigenaardige liefdesverklaring, als ze het al zo kan noemen. Ma leek van haar stuk toen ze de tekst niet meer wist. De gedachte schiet door haar hoofd dat ze nu in ieder geval weet wat ze op ma's rouwkaart kunnen zetten. In gedachten bedankt ze Stefanie. Dankzij haar zus maakt ze geen slechte beurt bij haar vader. Hij lijkt zowaar zijn laboratorium te vergeten door de muziek. Voor zo lang het duurt. Bejaard, opa... Die benamingen passen net zo goed bij haar vader als nieuwbouw bij Florence.

Pa verheugt zich erop, zegt hij. Een feestje ter ere van zijn verjaardag bij zijn baas, minister Umberto

Tarantini, hoog in de bergen van Rufina, een plaatsje op ongeveer dertig kilometer ten noordoosten van Florence. Het kleinste en koelste chiantigebied van Toscane. Zijn baas woont er in een enorm kasteel, op achthonderd meter hoogte. De bergen in is een aantrekkelijk vooruitzicht wegens de aanhoudende hitte in de stad. Voor ma zal het een dagje kuuroord worden, want meneer Tarantini heeft niet alleen een buitenzwembad, maar ook een speciaal massagebad. Op het feest zullen zijn Nederlandse en Italiaanse collega's aanwezig zijn, en enkele ziekenhuismedewerkers.

Zijn woorden gaan grotendeels langs haar heen. In haar moeders bijzijn kan ze niet anders dan denken aan de woorden die tijdens haar vorige bezoek in juli zo traag over ma's lippen kwamen, en die haar op dit moment compleet absurd en onrealistisch voorkomen. Ondanks het vooruitzicht van koelere temperaturen heeft ze geen zin in deze dag.

Wil je me helpen. Het begin van alle ellende.

Ze zat bij haar moeders bed, die zondagmiddag begin juli, nu net een maand geleden. Estella had ma haar medicijnen gegeven. 'Je moeder heeft rust nodig,' fluisterde de verpleegster voor ze wegging. Ze voelde zich opgelaten in de kamer, die doordrenkt was met een scherpe, chemische ziekenhuisgeur, en

ze had spijt gekregen dat ze bij haar ouders op bezoek was gegaan. Maar ja. Ze was naar de Biënnale geweest in Venetië en ma had als vanzelfsprekend aangenomen dat ze dan ook Florence zou aandoen. Aangezien ze dit jaar nog niet was geweest – haar laatste bezoek dateerde van vorig jaar december, ergens voor kerst – had ze niet durven weigeren.

Ze was geschrokken van haar moeders slechte gezondheid. Ma had problemen met haar ademhaling en kreeg extra zuurstof uit een apparaat, waarin een pomp traag op en neer bewoog. En op een onwettelijk moment dat ze sindsdien niet meer uit haar gedachten krijgt, met Bachs Matthäus Passion op de achtergrond, zadelde ma haar met een levensgroot dilemma op. Haar moeder ademde in, en ze had de neiging met haar mee te doen. Tot ze die woorden tegen haar zei. Langzaam, maar tegelijk zo dwingend dat een vraagteken erachter een belediging zou zijn. Annes ademhaling stakte.

Sommige mensen verliezen in bed hun waardigheid, ze hebben kleding en een verticale houding nodig om te imponeren, maar dat gold op dat moment zeker niet voor haar moeder. Ze toonde klasse. Een kwaliteit die niet in het omhulsel zit, nee, die van binnenuit komt. Opvoeding, studie en carrière hebben er niets mee te maken, kunnen hoogstens het

tegenovergestelde verdoezelen. Allemaal waar. Het was evengoed uitgerekend deze moeder, die in haar herinnering zacht en meelevend was, die haar belastte met een onmogelijke vraag. Ma reikte naar haar hand.

Ze schoof voorzichtig het zuurstofkapje opzij. ‘Wat is er?’

‘Wil je...’ Ma gleed iets opzij met haar hoofd.

‘Wacht even.’ Geïrriteerd verschoof ze het kussen. ‘Zo beter?’

Haar moeder schudde haar hoofd, en toen zei ze het. ‘Wil... je... me... helpen.’ Vier woorden, die fluis-terend over de lippen kwamen, waaruit alle kleur was verdwenen. Ma bekende dat ze de aftakeling haatte, en dat ze niet meer wilde. Dat ze zelf het moment wilde kunnen bepalen.

Ze trok een mouw van haar moeders paarse zijden pyjama recht en dacht dat ze iets zinnigs moest zeggen, maar ze was te geschokt en kon geen woord uitbrengen. Ma schoof een hand onder de hare, en kneep erin. Ma’s hand voelde knokig en krachteloos, haar eigen hand voelde klam.

O, god. Ze kon zich niet indenken dat ze haar eigen moeder...

Wil je me helpen. Vier woorden die haar volledig omver bliezen. De akelig korte zin waarmee de misère begon.

2

De streek rondom Rufina hoort bij Toscane, maar strookt niet met haar beeld van de regio, waarin door zonnebloemen en cipressen bedekte heuvels het landschap bepalen. Er zijn druivenstruiken en olijfbomen, maar het is er ruig. Geen idyllische heuvels; in plaats daarvan duizend meter hoge bergen, waar volgens haar vader in de winter een dichte mist kan hangen. Die zal dan de villa's in de spaarzame dorpjes waar ze doorheen rijden ongetwijfeld omtoveren tot mysterieuze spookhuizen die perfect zouden zijn als locatie voor een horrorfilm.

Anne doet haar best zich te verheugen op deze dag. Niet zozeer vanwege de buitentemperatuur, die van eenendertig in Florence daalt naar vierentwintig graden Celsius, wat op zich heel prettig is, maar vooral omdat dit een feestdag moet worden. Vandaag geen gepieker, geen nare gedachten. Een partijtje ter ere van vader, negen letters. Paasfeest.

De ontvangst op Tarantini's kasteel is hartelijk en de koele, fruitige prosecco zorgt onmiddellijk voor een goede stemming. Na de lunch sluit ze zich aan bij enkele andere gasten die een rondleiding krijgen over het landgoed, en de middag vliegt daarna voorbij,